

УДК 339.564:332.13

JEL Classification: F13, F19, R58

DOI: 10.20535/2307-5651.23.2022.264624

Пілько А. Д.кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної кібернетики
ORCID ID: 0000-0002-4418-6877**Хоробчук О. І.**аспірант
ORCID ID: 0000-0002-2973-3342**Дедерчук О. М.**бакалавр
ORCID ID: 0000-0002-1235-715X*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника***Pilko Andriy, Khorobchuk Oleg, Dederchuk Oleksandra***Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

THEORETICAL BASIS OF FORMATION OF THE REGION'S EXPORT POTENTIAL

Стаття присвячена висвітленню результатів проведеного аналізу існуючих підходів до вирішення задачі формування експортного потенціалу регіону. Для досягнення поставленої мети застосовано такі методи наукового пізнання як логічне узагальнення, системний аналіз, системно-структурний та порівняльний аналіз, які дозволили отримати відповідні результати. Проведені систематизація та уточнення змісту поняття «експортний потенціал регіону» дозволили ідентифікувати та структурувати множину ключових чинників, передумов та особливостей їх впливу на показники експортної діяльності регіону. Сформовано ключові положення, відповідно до яких доцільно проводити вивчення експортного потенціалу регіону в сучасних умовах. Виокремлено ключові принципи, які визначають особливості та напрями формування експортного потенціалу регіону. Доведено, що експортний потенціал регіону необхідно оцінювати виходячи з попередньо визначеної та кількісно оціненої його експортної бази, оцінки експортних можливостей регіону, а також динаміки показників місткості та потенціалу іноземних ринків. Для оцінки масштабів участі окремо взятого регіону в міжнародній торгівлі запропоновано використання переліку показників, який сформовано на основі наявної статистичної бази на регіональному рівні, що підтверджує практичну цінність отриманих результатів.

Ключові слова: експортний потенціал, регіон, зовнішньоекономічна діяльність, формування, оцінювання, аналіз.

The article is devoted to highlighting the results of the analysis of existing approaches to solving the problem of forming the export potential of the region. It has been proven that in modern conditions it is particularly relevant to set and solve the problem of systematic formation and effective use of the export potential of the regions of Ukraine as a condition for the further development of the national economy and one of the factors that ensure economic security at the regional and national level. To achieve the goal, the following scientific methods were applied, in particular; logical generalization, system analysis, system-structural and comparative analysis, which made it possible to obtain relevant results. Systematization and clarification of the content of the concept of "export potential of the region" made it possible to identify and structure a set of key factors, prerequisites and features of their impact on the indicators of the region's export activity. The export potential of the region is recommended to be considered as a multifaceted economic category, which combines the results of self-organization and purposeful management and regulation of the development of economic and social processes at the national and local levels. The key methodological provisions have been formed, according to which it is expedient to study the export potential of the region in modern conditions. The key principles that determine the peculiarities and directions of the formation of the export potential of the region are highlighted. It has been proven that the export potential of the region must be assessed based on its pre-determined and quantified export base, assessment of the region's export potential, as well as the dynamics of indicators of the capacity and potential of foreign markets. Recommendations have been developed regarding the information content and composition of the indicator system for quantitative assessment of the region's export potential. To assess the scale of participation of a single region in international trade, it is proposed to use a list of indicators, which was formed on the basis of the existing statistical base at the regional level, which confirms not only the theoretical, but also the practical value of the obtained research results. It is emphasized the need to take into account temporary bans on the export of certain types of resources and products in the conditions of martial law, which affects the quantitative value of the export potential of the regions of Ukraine and the efficiency of its use.

Keywords: export potential, region, foreign economic activity, formation, evaluation, analysis.

Постановка проблеми. Зовнішньоторгівельна діяльність є одним з пріоритетів розвитку національної та регіональної економіки для переважної більшості країн з відкритою соціальноорієнтованою ринковою

економікою. В ідеальному випадку, виходячи з довгострокових цілей розвитку як національної економіки, так і економіки окремо взятого регіону, зростання величини зовнішньоторгівельного обороту повинно

відбуватися за рахунок зростання показників експорту в обсягах більших, аніж зростання показників імпорту. Такий стан справ створює передумови для покращення фінансово-господарського стану підприємств-експортерів за рахунок надходження валютної виручки, формування точок зростання для економіки регіону, а також нарощення потенціалу бюджетотворюючих підприємств.

Зростання показників експортної діяльності створює передумови для підвищення ефективності використання потенціалу розвитку регіональної економіки, сприяє забезпеченню економічної та соціальної стабільності в регіоні, а також його фінансової самодостатності. Це є особливо актуально для регіонів України в умовах істотного скорочення можливостей фінансових надходжень від центральних органів влади, що викликано тимчасовою окупацією частини суверенної території України, значними руйнуваннями інфраструктури та економічного потенціалу виробництв в регіонах, на території яких ведуться бойові дії, а також зростанням державних витрат на оборону.

Іншими словами, розвиток експортоорієнтованих підприємств – це один з механізмів забезпечення належного рівня економічної безпеки як на рівні окремо взятих ОТГ чи регіону, так і на загальнонаціональному рівні.

Таким чином можна стверджувати, що в сучасних умовах особливо актуальною є постановка та вирішення задачі системного формування та ефективного використання експортного потенціалу регіонів України як умови подальшого розвитку національної економіки та одного з чинників, які забезпечують економічну безпеку на регіональному та загальнонаціональному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання формування, оцінювання, аналізу та підвищення ефективності використання експортного потенціалу на рівні національної економіки та окремих регіонів в структурі національної економіки висвітлюються в працях як вітчизняних (Жаліло Я., Шелест С., Мельник Т., Піддубна Л., Шестакова О., Алімова О., Лозовський О., Грищенко І., Наливайко Н., Кутідзе Л., Мешко Н., Щитов Д.), так і зарубіжних дослідників (Х. Армстронг і Дж. Тейлор, М. Портер, П. Кругман, М. Енрайт, Дж. Даннінг). Особливо актуальною дана проблематика є для країн з малою відкритою економікою, ринки яких розвиваються. Зокрема, Надвичний С. А. [1] аналізує наявний експортний потенціал аграрного сектору національної економіки та рівень самозабезпеченості України агропродовольчою продукцією, а також пропонує підхід до формування експортного потенціалу аграрної сфери.

Окремо варто акцентувати увагу на роботах, присвячених питанням підвищення ефективності використання експортного потенціалу регіону. Зокрема, в своїй праці Кутідзе Л. С. [2] пропонує схему визначення та обґрунтування вибору стратегічних домінант ефективного використання експортного потенціалу регіону для подальшого їх застосування в процесі розробки стратегії та механізмів управління потенціалом на регіональному рівні. При цьому аналіз експортного потенціалу регіону рекомендується проводити з орієнтацією на стратегічні домінанти його ефективного використання і можливості їх досягнення через розвиток регіонального середовища.

Слід відмітити також наявність публікацій, присвячених дослідженню питань формування експортного потенціалу на пострадянському просторі. Зокрема, в своїй праці науковці Abdimomynova A., Karimbergenova M., Nurgaliyeva A., Kerimbek G., Bespalyu S., Moldashbayeva L. [3; 4] висвітлюють результати проведеного аналізу основних елементів експортного потенціалу на основі можливостей регіону в мінерально-сировинному та інфраструктурному секторі і на цій основі розробляють рекомендації щодо вирішенні проблем розміщення експорто- чи імпортозаміщувальних виробництв на прикладі регіонів Казахстану.

Питанням аналізу експортного потенціалу регіональних ринків сільськогосподарської продукції в Індії присвячено працю колективу авторів [5]. Висвітленню питань проведення кількісної оцінки та аналізу експортного потенціалу присвячено дослідження Yvan Decreux and Julia Spies [6] та Eita J. H. [7], в яких розкрито питання методології кількісного визначення експортних можливостей для країн з малою відкритою економікою, ринки яких розвиваються та окремих регіонів в таких країнах. Досвід застосування прикладних економетричних методів і моделей для оцінювання та аналізу експортного потенціалу регіональних економічних систем з сировинно-орієнтованою структурою експорту описано в працях дослідників економіки Нігерії Onodugo Vincent, Ікре Marius & Anowor Oluchukwu F. [8]. Беручи до уваги актуальність вирішення задачі оцінювання та аналізу перспектив розвитку зовнішньоекономічної діяльності, Пілько А. Д. та Лесів І. Б. в праці [9], запропонували можливий підхід до розробки методики оцінювання експортного потенціалу з урахуванням процесів, які відбуваються на національному рівні з використанням прикладного економетричного інструментарію та зваженої евклідової відстані.

В той же час, практично відсутні є публікації, в яких розкриваються методика і методологія формування та ефективного використання експортного потенціалу регіонів та національної економіки в країнах, окремі територіальні системи яких перебувають під тимчасовою окупацією і на території яких відбуваються масштабні бойові дії з усіма можливими правовими та економічними наслідками, які стосуються руйнування та обмеження використання інфраструктури експортоорієнтованих виробничих комплексів, а також тимчасову заборону експорту певної номенклатури продукції.

Формування цілей статті. Метою статті є систематизація та уточнення змісту поняття «експортний потенціал регіону», визначення його основних чинників, передумов та особливостей формування, а також розробка рекомендацій щодо інформаційного навантаження системи показників кількісної оцінки експортного потенціалу регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Експортний потенціал регіону виступає однією з найбільш об'єктивних характеристик рівня розвитку продуктивних сил та організації виробничих відносин в територіальних системах регіону і дає можливість для аналізу їх функціонування і розвитку з позицій не лише поточного моменту часу чи звітної періоду, але і проведення ретроспективного аналізу їх становлення

з подальшою оцінкою перспектив розвитку. Іншими словами, експортний потенціал розглядається як багатоаспектна економічна категорія, в якій поєднуються результати самоорганізації та цілеспрямованого управління і регулювання розвитку економічних та соціальних процесів.

Аналіз умов, які склались в економіці України протягом останніх років вказує на те, що розвиток експортної діяльності може стати визначальним інструментом активізації наявних і потенційних конкурентних переваг національної економіки в світовій економічній системі. Особливо актуальною стала задача формування та активного використання абсолютних та відносних переваг в міжнародній торгівлі тилових регіонів нашої держави під впливом наслідків повномасштабного військового вторгнення на територію України, втратою експортоорієнтованих виробництв на тимчасово окупованих та прифронтових територіях. Визначальним в цій ситуації є те, що фактично зруйновані, суттєво пошкоджені або тимчасово втрачені підприємства забезпечували досить значну частку в національному експорті. Іншими словами, задача зводиться до максимально ефективного використання експортних можливостей регіонів України з урахуванням довгострокових цілей забезпечення економічної безпеки та цілей сталого розвитку національної економіки.

Разом з тим, в переважній більшості регіонів України існувала в довоєнний час і залишається невирішеною на даний час низка нагальних задач, котрі стримують ефективне використання наявного експортного потенціалу. До пріоритетних задач в цьому напрямі слід віднести фактичну відсутність дієвих механізмів формування експортного потенціалу на рівні окремих територіальних систем (об'єднаних територіальних громад). Крім того, якщо такі механізми є визначеними і експортний потенціал формується в рамках окремої територіальної громади чи декількох громад регіону, постає задача оцінки рівня ефективності використання такого експортного потенціалу, а також і подальшого підвищення такої ефективності. Слід відзначити, що в умовах релокації значної кількості підприємств в тилові райони, а також введення певних обмежень на здійснення окремих зовнішньоекономічних операцій в умовах воєнного стану, задачі формування експортного потенціалу регіону, а також підвищення ефективності його використання вимагають нових підходів до свого вирішення.

Також слід звернути увагу на зміну акцентів в визначенні базисних компонентів експортного потенціалу. Якщо раніше в переважній більшості випадків в якості основи формування експортного потенціалу держави чи окремо взятого регіону розглядалися природні та сировинні ресурси, то тепер, особливо в розвинутих соціально орієнтованих ринкових економіках акценти фокусуються на організаційних і маркетингових факторах, а також самоорганізації місцевого населення, представників бізнесових та владних еліт.

На рівні регіонів України необхідним є проведення системної оцінки конкурентних можливостей і переваг в міжнародній торгівлі, а також якісна і кількісна оцінка величини експортного потенціалу. Процесам формуванню експортного потенціалу регіону повинні передувати дослідження його сутності, природи, проявів та закономірностей розвитку.

В переважній більшості підходів до трактування поняття «експортний потенціал» акцент робиться на наступному: конкурентоспроможності продукції як основи експортного потенціалу регіону чи окремо взятої територіальної системи, наявних ресурсних можливостей, а також на актуальних і поточних потребах фактичних і потенційних споживачів. Цілком логічною та слушною в цьому контексті буде думка, про те, що експортний потенціал регіону необхідно оцінювати виходячи з попередньо визначеної та кількісно оціненої його експортної бази, проведеного визначення експортних можливостей регіону, а також динаміки показників місткості та потенціалу іноземних ринків.

В своєму дослідженні під експортним потенціалом регіону будемо розуміти здатність регіональної економіки виявляти і системно відтворювати власні конкурентні переваги на міжнародних ринках товарів та послуг з урахуванням динаміки зміни умов внутрішнього та зовнішнього по відношенню до регіональної економічної системи середовища. За своєю суттю, експортний потенціал представляє собою складну динамічну систему, що включає природо-ресурсну, виробничу, фінансову, інвестиційну, організаційно-технічну, маркетингову, соціально-культурну, інфраструктурну, науково-інноваційну складові, які в комплексі здатні створити умови для розвитку регіональної соціо-еколого-економічної системи, через забезпечення відповідних регіональним можливостям та попиту на зовнішніх ринках темпів конкурентоспроможного експортоорієнтованого виробництва товарів та надання послуг.

Зважаючи на результати проведеного вивчення експортного потенціалу [10], сформуємо ключові методологічні положення, відповідно до яких, на нашу думку, повинно базуватись вивчення експортного потенціалу регіону в сучасних умовах:

– експортний потенціал регіону – це цілісне укрупнене, комплексне представлення всієї множини природно-кліматичних, соціально-культурних, організаційних, економічних та нормативно-правових чинників, котрі визначають його конкурентні переваги на міжнародному ринку товарів та послуг і сприяють максимально ефективному використанню ресурсів з точки зору регіональних інтересів та цілей соціо-еколого-економічного розвитку;

– формування та використання експортного потенціалу регіону є симбіозом процесів самоорганізації, регулювання та управління. Роль органів державного управління та місцевого самоврядування зводиться при цьому до регулювання самоорганізаційних процесів зі створення, нарощування та раціонального використання експортного потенціалу з метою підвищення рівня позитивної соціальної динаміки, забезпечення умов для підвищення рівня зайнятості населення регіону та його життєвого рівня, досягнення цілей економічної, соціальної та екологічної безпеки регіону;

– динаміка показників експортного потенціалу може бути як позитивною, так і негативною, що пояснюється комплексним і не завжди прогнозованим впливом на експортні можливості регіону множини чинників внутрішньої та зовнішньої природи.

Експортний потенціал регіону формується під дією синергетичного впливу сукупності зовнішніх та внутрішніх чинників. Зовнішні чинники формування

та розвитку експортного потенціалу регіону є екзогенними по відношенню до регіональної економічної системи і відображають існуючі тенденції розвитку регіональних та світових ринків, стан кон'юнктури на цих ринках, національну політику підтримки експортоорієнтованих видів економічної діяльності, заходи протекціоністської політики інших країн, які спрямовані на захист своїх ринків від іноземної конкуренції.

Внутрішні чинники формування та розвитку експортного потенціалу регіону є ендогенними по відношенню до регіональної економічної системи і визначаються такими показниками як ресурсні можливості регіону, рівень соціально-економічного розвитку регіону, фактична місткість та потенціал регіональних на національного ринків товарів та послуг, рівень розвитку ринкової інфраструктури, ефективність використання інвестиційного та інноваційного потенціалу регіону, конкурентоспроможність експортоорієнтованої продукції, рівень сприяння органів місцевого самоврядування суб'єктам господарювання, діяльність яких орієнтована на експорт.

Для вирішення задачі систематизації уявлень про експортний потенціал регіону в праці [11, с.83] викладено перелік основних принципів його формування. За інших однакових умов використання цих принципів в процесі формування і розвитку експортного потенціалу регіону потенційно забезпечить оптимізацію зовнішньоекономічної діяльності та структури експорту регіону в умовах динамічного розвитку національного та міжнародного ринків. З урахуванням наведеного в праці [11, с.83] переліку, варто виокремити ключові, на нашу думку, принципи, які визначають особливості та напрями формування експортного потенціалу регіону в сучасних умовах:

- принцип самоорганізації експортного потенціалу, який передбачає превалювання процесів самоорганізації експортоорієнтованих видів діяльності над адміністративною керованістю процесу в умовах соціально орієнтованої ринкової економіки;

- принцип керованості та регульованості процесів формування і розвитку експортного потенціалу, який реалізується через механізми регулювання зовнішньоекономічної діяльності з використанням заходів протекціоністського, податкового та валютного впливу;

- принцип інформаційної відкритості та достатності, який реалізується через створення та забезпечення існування інформаційного середовища, доступ до якого робить можливим пошук потенційно вигідних зовнішніх ринків збуту;

- принцип оптимізації і адаптивності, який реалізується через наявність можливостей здійснювати корегування кількісних параметрів експортного потенціалу та його якісних характеристик залежно від потреб регіональної, національної економіки, а також змін кон'юнктури, які мають місце на світових товарних ринках у відповідності з чітко визначеними критеріями оптимальності;

- принцип узгодженості та уніфікації, в рамках якого передбачаються можливості формування та розвитку експортного потенціалу регіону з урахуванням наявності єдиного правового та економічного простору зовнішньоекономічної діяльності країни з необхідністю забезпечення досягнення цілей економічної без-

пеки, а також цілей сталого розвитку на регіональному та національному рівнях.

В науковій літературі, зокрема в [10], експортний потенціал регіону рекомендовано розглядати системно і комплексно, тобто як в кількісному, так і в якісному аспектах. Якісний аспект аналізу експортного потенціалу регіону має на меті побудову відповідної концептуальної моделі та отримання відповідей на питання, котрі стосуються спроможностей експортоорієнтованої діяльності в межах окремих чи декількох територіальних систем забезпечити вихід регіону на цілі сталого розвитку в рамках національної економіки з урахуванням обсягів та структури міжнародної торгівлі товарами та послугами, а також ролі регіональних експортних можливостей в забезпеченні прийняттого рівня зовнішньоекономічної складової в системі національної безпеки. З іншого боку, розгляд кількісного аспекту експортного потенціалу регіону передбачає отримання відповідних кількісних оцінок, які характеризують чисельність суб'єктів господарювання, котрі займаються експортоорієнтованою діяльністю, їхні фактичні та ймовірні (потенційні) виробничі потужності, котрі задіяні в виробництві експортоорієнтованої продукції, а також фактичну і потенційну місткість міжнародних ринків відповідної продукції.

В праці [11, с. 84] виокремлено три типи найпоширеніших моделей експортного потенціалу регіону: стабілізаційну або екстенсивну, розвиваючу або інтенсивну та оптимізаційну моделі.

Формалізація кожної з таких моделей вимагає наявності визначеного та погодженого переліку кількісних показників, аналіз динаміки значень яких дозволяє сформулювати конструктивне та максимально об'єктивне уявлення про особливості формування, розвитку та ефективності використання експортного потенціалу регіону.

Слід відмітити, що в численних наукових джерелах, як вітчизняних, так і зарубіжних, можна знайти декілька взаємодоповнюючих підходів до формування переліку показників, кількісний аналіз яких дозволяє зробити висновки про величину зовнішньоекономічного, і, зокрема, експортного потенціалу національної економіки. Найчастіше для характеристики міри участі окремо взятої держави в міжнародній торгівлі рекомендують застосовувати такі показники як коефіцієнт відносної експортної спеціалізації, коефіцієнт внутрішньогалузевої міжнародної спеціалізації, експортна квота, імпортна квота, зовнішньоторговельний оборот та зовнішньоторговельне сальдо.

В праці [12] запропоновано схему проведення оцінки ефективності торговельних відносин України з країнами ЄС, яка передбачає розрахунок індексу комплексності та використання різноманітних методів емпіричного аналізу.

Якщо задача формування вихідної інформаційної бази для кількісного оцінювання величини експортного потенціалу для різних економічних систем національного рівня вирішується за допомогою практично ідентичних або сумісних чи взаємодоповнюючих індикаторів, то на регіональному рівні в кожній окремо взятій країні виходячи з наявної бази статистичної інформації стан справ є дещо інакшим.

Для оцінювання масштабів експортної активності в регіональному розрізі автори [13, с. 23] рекомендують

використовувати наступні показники: показник експортоорієнтованості економіки (розраховується як співвідношення між величиною товарного експорту регіону й валовим регіональним продуктом); показник покриття експортом імпорту (розраховується як співвідношення між величинами товарного експорту та імпорту регіону); показник ступеня технологічності експорту (розраховується як співвідношення між величинами високотехнологічного експорту регіону й товарного експорту загалом); показник високотехнологічної експортоорієнтованості промисловості (розраховується як співвідношення між величиною високотехнологічного експорту регіону та обсягом реалізованої промислової продукції).

Для оцінки масштабів участі окремо взятого регіону в міжнародній торгівлі можна запропонувати перелік можливих показників з урахуванням наявної статистичної бази на регіональному рівні: коефіцієнт відносної експортної спеціалізації регіону, коефіцієнт внутрішньогалузевої міжнародної спеціалізації, експортна квота, імпортна квота, зовнішньоторговельний оборот та зовнішньоторговельне сальдо. Крім цього, потребує врахування тимчасова заборона експорту окремих видів ресурсів та продукції в умовах воєнного стану, що, однозначно позначиться на кількісній величині експортного потенціалу регіонів України та ефективності його використання.

Висновки. Задача забезпечення розвитку та захисту національних економічних інтересів держави в сучасних умовах акцентує увагу на необхідності системного розгляду питань формування та ефективного використання експортного потенціалу регіонів України. Така

постановка задачі пояснюється тим, що саме на регіональному рівні та рівні об'єднаних територіальних громад формуються системні характеристики базових компонентів соціально-економічної системи, котрі повинні створювати передумови для сталого розвитку економіки та суспільства. В той же час, саме на місцевому рівні, тобто рівні об'єднаних територіальних громад та регіонів формуються та накопичуються соціально-економічні проблеми суспільства, неналежне вирішення яких призводить до загострення соціальних протиріч та зростання рівня соціального напруження. Відповідно, зростаюча роль регіональної економіки як складової системи національного господарства, актуалізує потребу проведення системного дослідження суті економічних та соціальних процесів на регіональному рівні, а також особливостей формування експортного потенціалу регіону як складної частини системи зовнішньоекономічного потенціалу національної економіки та одного з найбільш дієвих важелів підвищення її ефективності та рівня економічної безпеки.

Серед перспектив розвитку обраного напрямку досліджень можна виокремити розробку концептуальної моделі процесів формування експортного потенціалу на регіональному рівні з урахуванням реалій воєнного часу та необхідності відбудови інфраструктури в поствоєнному періоді, динаміки світових ринків експортоорієнтованих виробництв. Не менший інтерес становитиме модифікація існуючих та розробка нових підходів до кількісної оцінки величини експортного потенціалу регіону та ефективності його використання з урахуванням цілей забезпечення складових національної безпеки, в тому числі і на регіональному рівні.

Література:

1. Надвиничний С. А. Сучасні умови формування та реалізації експортного потенціалу аграрної сфери регіонів України. *Економічний аналіз*. Тернопіль. 2018. Том 28. № 3. С. 56–61.
2. Кутідзе Л. С. Визначення стратегічних доміант ефективного використання експортного потенціалу регіону. *Бізнес Інформ*. 2014. № 11. С. 53–58.
3. Abdimomyanova A. Development factors of export potential of the region: Capabilities in minerals and infrastructure sector. *Academy of Strategic Management Journal*. June 2018. 17(3), pp. 1–11.
4. Karimbergenova M., Nurgaliyeva A., Kerimbek G., Bepalyu S., Moldashbayeva L. The development of regional export potential. *REPORTS* June 2019. 3(325), pp. 160–167. DOI: 10.32014/2019.2518-1483.87.
5. Baireneni Navya, Cheela Soumya, KC Gummagolmath and B Jamuna Rani Export potential of agricultural commodities of Telangana. *The Pharma Innovation Journal* 2022. SP-11(4). P. 694–699. URL: <https://www.manage.gov.in/conres/Domestic%20&%20Export%20Competitiveness.pdf> (дата звернення: 28.07.2022).
6. Yvan Decreux and Julia Spies Export Potential Assessments: A methodology to identify export opportunities for developing countries. Draft version as of December 2016. URL: https://umbraco.exportpotential.intracen.org/media/1089/epa-methodology_141216.pdf (дата звернення: 28.07.2022).
7. Eita, J. H. Estimating export potential for a small open economy using a gravity model approach: evidence from Namibia. *The Journal of Developing Areas*, 2016. № 50(4), pp. 273–288. URL: <https://www.jstor.org/stable/26415534> (дата звернення: 28.07.2022).
8. Onodugo, Vincent, Ikpe Marius & Anowor Oluchukwu F. Non-oil export and economic growth in Nigeria: a time series econometric model. *International Journal of Business Management & Research (IJBM)*. 2013. Vol. 3. Issue 2. P. 115–124. URL: https://www.researchgate.net/publication/309176153_NON-OIL_EXPORT_AND_ECONOMIC_GROWTH_IN_NIGERIA_A_TIME_SERIES_ECONOMETRIC_MODEL (дата звернення: 28.07.2022).
9. Пілько А. Д., Лесів І. Б. Моделювання процесу оцінювання та аналізу експортного потенціалу регіону. *Бізнес Інформ*. 2020. № 1 (43). С. 325–333.
10. Третьяк В. В., Рязанова Н. О. Визначення перспектив реалізації експортного потенціалу регіону (на прикладі Луганської області) : монографія / В. В. Третьяк, Н. О. Рязанова; [Під заг. ред. проф. Третьяк В. В.]. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. 184 с.
11. Дьомін С. С. Теоретичні аспекти формування та ефективного використання експортного потенціалу регіону. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2012. № 1 (8). С. 81–90.
12. Макогін З. Я., Агаманчук З. А. Оцінка торговельної ефективності України з країнами ЄС. *Бізнес Інформ*. 2020. № 3. С. 16–25.
13. Іщук С. О., Полякова Ю. В., Процевят О. С. Структура та динаміка українського товарного експорту: регіональний вимір. *Регіональна економіка*. 2021. № 1. С. 20–28.

References:

1. Nadvynychnyi S. A. (2018). Suchasni umovy formuvannya ta realizatsii eksportnoho potentsialu ahrarnoi sfery rehioniv Ukrainy [Modern conditions of formation and implementation of the export potential of the agrarian sphere of the regions of Ukraine]. *Ekonomichnyi analiz*, vol. 28, no. 3, pp. 56–61.
2. Kutidze L. S. (2014) Vyznachennia stratehichnykh dominant efektyvnoho vykorystannia eksportnoho potentsialu rehionu [Determination of strategic dominants of effective use of the export potential of the region] *Biznes Inform*, no. 11, pp. 53–58.
3. Abdimomyanova A. (2018) Development factors of export potential of the region: Capabilities in minerals and infrastructure sector. *Academy of Strategic Management Journal*. 17(3), pp. 1–11.
4. Karimbergenova M., Nurgaliyeva A, Kerimbek Galymzhan, Sergey Bepalyy S., Moldashbayeva L. (2019) The development of regional export potential. *REPORTS*. 3(325), pp. 160–167. DOI:10.32014/2019.2518-1483.87.
5. Baireneni Navya, Cheela Soumya, KC Gummagolmath and B Jamuna Rani (2022) Export potential of agricultural commodities of Telangana. *The Pharma Innovation Journal*. SP-11(4). P. 694–699. URL:<https://www.manage.gov.in/conres/Domestic%20&%20Export%20Competitiveness.pdf> (accessed 28 July 2022).
6. Yvan Decreux and Julia Spies (2016) Export Potential Assessments: A methodology to identify export opportunities for developing countries. Draft version as of December 2016. URL: https://umbraco.exportpotential.intracen.org/media/1089/epa-methodology_141216.pdf (accessed 28 July 2022).
7. Eita, J. H. (2016) Estimating export potential for a small open economy using a gravity model approach: evidence from Namibia. *The Journal of Developing Areas*. № 50(4), pp. 273–288. URL: <https://www.jstor.org/stable/26415534> (accessed 28 July 2022).
8. Onodugo, Vincent, Ikpe Marius & Anowor Oluchukwu F. (2013) Non-oil export and economic growth in Nigeria: a time series econometric model. *International Journal of Business Management & Research (IJBMR)*. Vol. 3. Issue 2. P. 115–124. URL: https://www.researchgate.net/publication/309176153_NON-OIL_EXPORT_AND_ECONOMIC_GROWTH_IN_NIGERIA_A_TIME_SERIES_ECONOMETRIC_MODEL (accessed 28 July 2022).
9. Pilko A. D., Lesiv I. B. (2020) Modeliuvannya protsesu otsiniuvannya ta analizu eksportnoho potentsialu rehionu [Modeling the process of assessing and analyzing regional export potential] *Biznes Inform*, no. 1 (43), pp. 325–333.
10. Tretiak V. V., Riazanova N. O. (2013) *Vyznachennia perspektyv realizatsii eksportnoho potentsialu rehionu (na prykladi Luhanskoi oblasti): monohrafiia* [Determination of prospects for realization of the export potential of the region (on the example of Luhansk region): monograph]. Luhansk: Vyd-vo SNU im. V. Dalia, 184 p.
11. Domin S. S. (2012) Teoretychni aspekty formuvannya ta efektyvnoho vykorystannia eksportnoho potentsialu rehionu. [Theoretical aspects of the formation and effective use of the export potential of the region] *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*, no. 1 (8), pp. 81–90.
12. Makohin Z. Ia., Atamanchuk Z. A. (2020) Otsinka torhovelnoi efektyvnosti Ukrainy z krainamy YeS [Assessment of Ukraine's trade efficiency with EU countries]. *Biznes Inform*, no. 3, pp. 16–25.
13. Ishchuk S. O., Poliakova Yu. V., Protseviat O. S. (2021) Struktura ta dynamika ukraïnskoho tovarnoho eksportu: rehionalnyi vymir [Structure and dynamics of Ukrainian commodity exports: regional dimension] *Rehionalna ekonomika*, no. 1, pp. 20–28.